

Miejsce
na naklejkę
z kodem szkoły

dysleksja

☐

MWO-P1_1P-072

**EGZAMIN MATURALNY
Z WIEDZY
O SPOŁECZEŃSTWIE
POZIOM PODSTAWOWY**

**MAJ
ROK 2007**

Czas pracy 120 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 20 stron (zadania 1 – 25). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Rozwiązania zadań zamieść w miejscu na to przeznaczonym.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
6. Wypełnij tę część karty odpowiedzi, którą koduje zdający. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
7. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Zamaluj ■ pola odpowiadające cyfrom numeru PESEL. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem ⊗ i zaznacz właściwe.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie
100 punktów

**Wypełnia zdający przed
rozpoczęciem pracy**

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

--	--	--

**KOD
ZDAJĄCEGO**

W zadaniach 1 – 6 zakreśl jedną właściwą odpowiedź.

Zadanie 1. (1 pkt)

Człowiek jest istotą społeczną, ponieważ

- A) jego osobowość zależy od indywidualnych cech (np. temperamentu).
- B) musi jeść i oddychać.
- C) może żyć i rozwijać się tylko wśród innych ludzi.
- D) posiada zdolność homeostazy.

Zadanie 2. (1 pkt)

Strukturę społeczeństwa, w której uwzględnia się poziom wykształcenia i kultury oraz styl życia nazywamy

- A) klasową.
- B) warstwową.
- C) demograficzną.
- D) zawodową.

Zadanie 3. (1 pkt)

Jednym z elementów charakteryzujących państwo demokratyczne jest

- A) kontrola wszystkich dziedzin życia społecznego.
- B) podporządkowanie instytucji społecznych władzy państwowej.
- C) swoboda zrzeszania się obywateli i działalności politycznej.
- D) wymuszenie zachowań oczekiwanych przez władze.

Zadanie 4. (1 pkt)

Głóścicielem teorii zakładającej powstanie państwa w wyniku walki klas był

- A) Fryderyk Nietzsche.
- B) Jean Jacques Rousseau.
- C) Ludwik Gumplowicz.
- D) Karol Marks.

Zadanie 5. (1 pkt)

Polityka – to

- A) sztuka rządzenia państwem.
- B) ogół norm regulujących stosunki między ludźmi.
- C) zasada nakazująca przekazanie każdemu tego, co słusznie mu się należy.
- D) kształtowanie osobowości przez przekazywanie wartości, norm i wzorców.

Zadanie 6. (1 pkt)

Stowarzyszenie jest to

- A) grupa społeczna, która obejmuje ludność danego województwa.
- B) organizacja powołana do obrony interesów pracowniczych obywateli.
- C) najwyższa polityczna forma organizacji społeczeństwa.
- D) dobrowolne zrzeszenie ludzi skupionych wokół wspólnych celów.

W zadaniach 7 – 9 zaznacz, które zdania są prawdziwe, a które fałszywe, wpisując w odpowiednie miejsce w tabeli Prawda (zdanie prawdziwe) lub Fałsz (zdanie fałszywe).

Zadanie 7. (4 pkt)

Samorząd terytorialny w Rzeczypospolitej Polskiej

	Zdania	Prawda lub Fałsz
A)	Organ stanowiący samorządu terytorialnego na szczeblu województwa nosi nazwę sejmiku województwa.	<i>Prawda</i>
B)	Prowadzenie przez gminę akt stanu cywilnego mieszkańców należy do jej zadań własnych.	<i>Fałsz</i>
C)	Województwo ma charakter rządowo-samorządowy, a władzę sprawują tam organy samorządu terytorialnego i organy administracji rządowej.	<i>Prawda</i>
D)	Wojewoda pełni funkcję przewodniczącego zarządu województwa.	<i>Fałsz</i>

Zadanie 8. (4 pkt)

Współczesna myśl polityczna

	Zdania	Prawda lub Fałsz
A)	Apartheid zakłada możliwość współpracy obywateli różnych ras i kolorów skóry, jako równorzędnych partnerów.	<i>Fałsz</i>
B)	Myśl liberalna zakłada umocnienie własności prywatnej i stworzenie warunków dla rozwoju człowieka poprzez poszerzanie jego wolności.	<i>Prawda</i>
C)	Myśl socjaldemokratyczna zakłada spełnianie przez państwo funkcji socjalnej i zapewnienie równości społecznej przez wyrównanie szans.	<i>Prawda</i>
D)	Konserwatyzm zakłada politykę głębokiej interwencji państwa w sferę gospodarczą.	<i>Fałsz</i>

Wypełnia egzaminator!	Nr zadania	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
	Maks. liczba pkt	1	1	1	1	1	1	4	4
	Uzyskana liczba pkt								

Zadanie 9. (4 pkt)**Polska polityka zagraniczna**

	Zdania	Prawda lub Fałsz
A)	Kompetencje organów władzy państwowej w zakresie polityki zagranicznej są określone przez ustawę zasadniczą.	<i>Prawda</i>
B)	Priorytetem polskiej polityki zagranicznej w latach 1989 – 2005 był sojusz z ZSRR i Rosją.	<i>Fałsz</i>
C)	Na mocy zawartego w 1990 roku traktatu granicznego RFN i RP uznały obecną granicę polsko-niemiecką za nienaruszalną i ostatecznie uregulowaną.	<i>Prawda</i>
D)	Zaangażowanie Polski w walkę z terroryzmem i opowiedzenie się po stronie USA w wojnie z Irakiem wpłynęło na polepszenie stosunków Rzeczypospolitej Polskiej z RFN i Francją.	<i>Fałsz</i>

W zadaniach 10 – 13 przyporządkuj odpowiednie liczby do liter, wpisując właściwą liczbę obok litery, np. F) 7.

Zadanie 10. (4 pkt)

Przyporządkuj organizacjom właściwe im opisy.

Organizacja	Opisy
A) Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie	1. Organizacja powołana 5 maja 1949 roku w Londynie dla realizacji idei wolności Europy przez rozwój współpracy państw w dziedzinie politycznej, gospodarczej i kulturalnej oraz ochrony praw człowieka i obywatela.
B) Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego	2. Organizacja międzynarodowa działająca na rzecz bezpieczeństwa zbiorowego w Europie oraz pokojowej współpracy w dziedzinie ekonomii, kultury, techniki i nauki między państwami członkowskimi. Jej poprzedniczka – w Dokumencie Kopenhaskim z 1990 roku – określiła standard ochrony praw członków mniejszości narodowych i etnicznych w Europie.
C) Rada Europy	3. Organizacja polityczno-wojskowa powstała jako sojusz zbiorowej obrony, gwarantujący swoim członkom wzajemną pomoc w przypadku agresji wroga. Sojusz został podpisany w Waszyngtonie.
D) Organizacja Narodów Zjednoczonych	4. Organizacja zrzeszająca szefów rządów państw członkowskich Unii Europejskiej. Głównym jej celem jest prowadzenie nieoficjalnych rozmów, w trakcie których podejmowane są decyzje najwyższej wagi w sprawach politycznych i gospodarczych.
	5. Organizacja powołana w 1945 r. na konferencji w San Francisco w celu utrzymania bezpieczeństwa na świecie oraz rozwijania międzynarodowej współpracy politycznej, społecznej i kulturalnej.

A) 2, B) 3, C) 1, D) 5

Zadanie 11. (3 pkt)

Do danej dziedziny prawa przyporządkuj rodzaj sprawy.

Dziedzina prawa	Rodzaj sprawy
A) Prawo karne	1. Kierownik sklepu odmówił sprzedaży towaru z oznaczoną ceną, wystawionego na widok publiczny.
B) Prawo cywilne	2. Pracownik firmy budowlanej od kilku miesięcy nie otrzymuje wynagrodzenia za wykonywaną pracę.
C) Prawo pracy	3. Obywatel dokonał rozboju z użyciem broni lub innego niebezpiecznego narzędzia.
	4. Obywatel polski nie może podjąć studiów na uczelni amerykańskiej, ponieważ nie uzyskał wizy wjazdowej.

A) 3, B) 1, C) 2

Zadanie 12. (3 pkt)

Dopasuj odpowiednie kompetencje do właściwych instytucji władzy sądowej.

Instytucje władzy sądowej	Kompetencje
A) Trybunał Konstytucyjny	1. Rozpoznaje środki odwoławcze od orzeczeń wojewódzkich sądów administracyjnych.
B) Rzecznik Praw Obywatelskich	2. Orzeka w sprawach nadrzędności i podległości organizacyjnej w stosunkach pomiędzy organami administracji publicznej.
C) Naczelny Sąd Administracyjny	3. Stoi na straży wolności, praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji oraz innych aktach normatywnych.
	4. Orzeka o zgodności przepisów prawa, wydawanych przez centralne organy państwowe, z konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi i ustawami.

A) 4, B) 3, C) 1

Wypełnia egzaminator!	Nr zadania	9.	10.	11.	12.
	Maks. liczba pkt	4	4	3	3
	Uzyskana liczba pkt				

Zadanie 13. (5 pkt)

Napisz nazwiska postaci odpowiadające przedstawionym biogramom.

- A) Zmarły w 2004 roku prezydent USA (przez dwie kadencje w latach 1981–1989) skutecznie dążył do przywrócenia prestiżu i znaczenia tego państwa w świecie. Narzucił ZSRR wyścig zbrojeń, co pogorszyło sytuację ekonomiczną tego kraju. Popierał polskie dążenia do niepodległości, w tym działalność NSZZ “Solidarność”.
- B) Wybitny przywódca Socjaldemokratycznej Partii Niemiec, kanclerz RFN w latach 1969–1974, jeden z głównych ideologów socjaldemokracji europejskiej, rzecznik polityki normalizacji stosunków RFN z ZSRR i Polską, za co został uhonorowany Pokojową Nagrodą Nobla w 1971 r.
- C) Przywódca ZSRR w latach 1985–1991. Jedyny prezydent ZSRR. Zapoczątkował proces transformacji ustrojowej obejmujący tzw. pierestrojkę, głośność (jawność) i uskorzenie (przyspieszenie). Laureat Pokojowej Nagrody Nobla w 1990 r.
- D) Premier Wielkiej Brytanii w latach 1979–1990, autorka szeregu reform społecznych i gospodarczych w duchu ideologii konserwatywnej i gospodarki wolnorynkowej. Sceptyczna wobec europejskiej integracji, w 1982 r. odpowiedziała zbrojnie na argentyński atak na Falklandy.
- E) Minister spraw zagranicznych Francji w latach 1948–1953, gorący orędownik porozumienia francusko-niemieckiego i integracji europejskiej. Współtworzył Europejską Wspólnotę Węgla i Stali w 1951 r. Uważany jest za jednego z ojców integracji europejskiej.

- A) *Ronald Reagan*
- B) *Willy Brandt*
- C) *Michail Gorbaczow*
- D) *Margaret Thatcher*
- E) *Robert Schuman*

Zadanie 14. (2 pkt)

Wśród wymienionych pięciu wydarzeń wskaż to, które chronologicznie było pierwsze i to, które było ostatnie.

W tabeli obok wydarzenia pierwszego (chronologicznie) umieść liczbę 1, obok ostatniego – liczbę 5.

Polska na drodze do Unii Europejskiej

Wydarzenie	
A) Przeprowadzenie referendum w sprawie przystąpienia Polski do Unii Europejskiej.	
B) Przystąpienie Polski do NATO.	
C) Złożenie przez Polskę wniosku o przystąpienie do Unii Europejskiej.	1
D) Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej.	5
E) Uroczyste podpisanie traktatu akcesyjnego w Atenach.	

Zadanie 15. (5 pkt)

Zapoznaj się z zamieszczonym poniżej plakatem i wykonaj polecenia.

www.attac.org.pl

- A) Jednym z problemów, który podejmują twórcy plakatu, jest prawo do życia. Napisz, do której generacji praw jest ono zaliczane.

Pierwszej generacji praw człowieka.

- B) Nazwij problem ekonomiczny występujący we współczesnym świecie przedstawiony na plakacie.

Np. podział na kraje bogate (rozwinęte) i kraje trzeciego świata

- C) Podaj propozycje trzech działań, które rządy państw rozwiniętych mogą podejmować, by rozwiązać problemy przedstawione na plakacie.

Np.:

- zlikwidowanie zadłużenia krajów tzw. „trzeciego świata”*
- pomoc w tworzeniu i rozwijaniu gospodarki państw potrzebujących*
- wspieranie rządów demokratycznych, które troszczą się o gospodarkę, zdrowie i edukację obywateli swojego kraju*

Wypełnia egzaminator!	Nr zadania	13.	14.	15.
	Maks. liczba pkt	5	2	5
	Uzyskana liczba pkt			

Zadanie 16. (2 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego oraz wiedzy własnej wskaż dwie różnice między immunitetem materialnym i formalnym.

Konstytucja RP z 1997 roku zna obydwa rodzaje immunitetu parlamentarnego. Dzięki immunitetowi materialnemu poseł (senator) nie może być pociągnięty do odpowiedzialności za swoją działalność wchodzącą w zakres sprawowania mandatu ani w czasie jego trwania, ani po jego wygaśnięciu. Za taką działalność odpowiada tylko przed Sejmem (poseł) lub Senatem (senator). W przypadku zaś naruszenia praw osób trzecich może być pociągnięty do odpowiedzialności tylko za zgodą izby. Konstytucja zna też immunitet formalny, który polega na tym, że poseł (senator) od dnia ogłoszenia wyników wyborów do dnia wygaśnięcia mandatu nie może być pociągnięty do odpowiedzialności karnosądowej bez zgody izby, chyba że sam wyrazi na to zgodę [...].

W. Skrzydło, *Leksykon wiedzy o państwie i Konstytucji*, Warszawa 2003, s. 39.

- Immunitet formalny przysługuje tylko w czasie pełnienia funkcji posła (senatora), immunitet materialny przysługuje również po wygaśnięciu mandatu.
- Immunitet formalny to zakaz pociągnięcia posła lub senatora (bez zgody Sejmu lub danego deputowanego) do odpowiedzialności karnej oraz zakaz jego aresztowania lub zatrzymania (nietykalność), immunitet materialny natomiast to zakaz pociągnięcia posła lub senatora do odpowiedzialności za działalność wchodzącą w zakres sprawowania mandatu.

Zadanie 17. (4 pkt)

Na podstawie tekstu i wiedzy własnej wykonaj podane poniżej polecenia.

Pierwszy wniosek zgłosili pilsudczycy i socjaliści 2 kwietnia 1924 r. Chodziło o pociągnięcie do odpowiedzialności konstytucyjnej byłego ministra przemysłu i handlu, a następnie skarbu Władysława Kucharskiego. Kucharskiemu zarzucano, że „przez swoje działanie w czasie i zakresie swego urzędowania z własnej winy wyrządził Skarbowi Państwa szkodę”, jak precyzyjnie wyliczono, w wysokości 2 567 358 franków szwajcarskich.

A. Garlicki, *Armata na ślepaki*, „Polityka”, 5 listopada 2005.

- A) Podaj nazwę organu władzy sądowej, który rozstrzyga obecnie w Rzeczypospolitej Polskiej o odpowiedzialności członków Rady Ministrów w sytuacjach podobnych do opisanych w tekście.

Trybunał Stanu

- B) Wymień trzy powody, dla których członkowie rządu mogą zostać postawieni przed wymienionym w podpunkcie A) organem władzy sądowej.

- Za naruszenie Konstytucji w związku z zajmowanym stanowiskiem
- Za naruszenie ustawy w związku z zajmowanym stanowiskiem
- Za przestępstwa popełnione w związku z zajmowanym stanowiskiem

Zadanie 18. (3 pkt)

Nazwij trzy podstawowe funkcje Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej.

Np.:

- A) *ustrojodawcza*
- B) *ustawodawcza*
- C) *kontrolna*

Zadanie 19. (3 pkt)

Uzupełnij poniższe zdania, wpisując właściwe dane w wy kropkowane miejsca.

Dokonany przez organizację Al-Kaida zamach na Światowe Centrum Handlu (WTC) miał miejsce (podaj dzień, miesiąc i rok) 1) *11 wrzesień 2001 r.* Po zamachu w stosunkach polsko-amerykańskich nastąpiło zacieśnienie współpracy w zwalczaniu terroryzmu. Pod egidą wspólnej działalności antyterrorystycznej w 2003 roku polskie jednostki wojskowe wzięły udział w ataku koalicji na (podaj nazwę kraju) 2) *Irak*. W maju 2003 roku ówczesny prezydent USA (podaj imię i nazwisko) 3) *George W. Bush*, podczas wizyty w Polsce podziękował polskim władzom za walkę z międzynarodowym terroryzmem.

Zadanie 20. (8 pkt)

Przeczytaj tekst źródłowy. Na jego podstawie oraz wiedzy własnej wykonaj podane poniżej polecenia.

Rząd potrzebuje wsparcia 231 posłów – przy założeniu, że na sali nikogo nie zabraknie. Policzmy. PO (133 posłów) i SLD (55) mówią premierowi Marcinkiewiczowi „nie”. PiS ma 154 posłów (plus Jacka Kurskiego, który rząd poprze), „za” będzie Mniejszość Niemiecka (2). Brakuje 74 głosów.

W. Szacki, *Kto poprze rząd PiS*, „Gazeta Wyborcza”, 4 listopada 2005.

A) Podaj, kto zgodnie z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej desygnuje szefa rządu.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej

B) Napisz, czego dotyczy wniosek, który przedstawia sejmowi Prezes Rady Ministrów w ciągu 14 dni od powołania go przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

Udzielenia Radzie Ministrów wotum zaufania w związku z przedstawionym Sejmowi programem działania tejże Rady.

Wypełnia egzaminator!	Nr zadania	16.	17.	18.	19.
	Maks. liczba pkt	2	4	3	3
	Uzyskana liczba pkt				

C) Podaj, jak określa się w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przytoczoną w tekście liczbę 231 głosów.

Bezwzględna większość głosów.

D) Napisz, co powinien zrobić Prezydent RP, gdy nie uda się powołać Rady Ministrów w procedurze „trzech kroków”.

Prezydent RP skraca kadencję Sejmu RP i zarządza nowe wybory.

E) Rozwiń skróty nazw partii wymienionych w tekście.

PiS – Prawo i Sprawiedliwość

PO – Platforma Obywatelska Rzeczypospolitej Polskiej [Platforma Obywatelska]

SLD – Sojusz Lewicy Demokratycznej

F) Napisz, na czyj wniosek Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej dokonuje zmian w składzie Rady Ministrów.

Na wniosek Prezesa Rady Ministrów

Zadanie 21. (8 pkt)

Na podstawie analizy tabeli i własnej wiedzy wykonaj zamieszczone poniżej polecenia.

Kraje wstępujące do Unii (stan na rok 2003)							
Kraj	Obszar w tys. km ²	Ludność w mln	PKB w mld euro	Dochód na głowę według parytetu siły nabywczej w tys. euro	Wzrost PKB	Inflacja	Bezrobocie w %
Cypr	9,2	0,7	11,3	18,9	1,9	4,0	4,4
Czechy	78,9	10,2	75,7	15,5	2,9	0,1	7,8
Estonia	45,2	1,3	7,4	10,5	4,7	1,3	10,1
Litwa	65,3	3,4	16,1	10,6	9,0	-1,2	12,7
Łotwa	64,6	2,4	9,2	9,0	7,5	2,9	10,5
Malta	0,3	0,4	4,4	16,8	2,8	2,6	8,2
Polska	312,7	38,2	185,2	10,4	3,7	0,8	19,2
Słowacja	49,0	5,4	28,8	11,8	4,2	8,4	17,1
Słowenia	20,3	2,0	24,5	17,2	2,3	5,6	6,5
Węgry	93,0	10,1	73,2	13,4	2,9	4,7	5,8

W. Gądomski, *Nowa dziesiątka w Unii*, „Gazeta Wyborcza”, 10 maja 2004.

A) Wpisz nazwy dwóch wymienionych w tabeli państw niezaliczanych do krajów postkomunistycznych.

- *Cypr*
- *Malta*

B) Podaj nazwę kraju postkomunistycznego, który miał w 2003 r. najwyższy dochód na głowę mieszkańca oraz podaj wysokość tego dochodu.

- nazwa kraju – *Słowenia*
- wysokość dochodu – *17,2 tys. euro*

C) Podaj nazwę kraju postkomunistycznego, który miał w 2003 r. najniższy dochód na głowę mieszkańca oraz podaj wysokość tego dochodu.

- nazwa kraju – *Łotwa*
- wysokość dochodu – *9 tys. euro*

D) Wymień dwie przyczyny, które wpłynęły na lepsze wyniki gospodarcze Malty i Cypru w 2003 r.

Np.:

- *Państwa te zawsze miały gospodarkę rynkową, utrzymywały handlowe związki z innymi krajami Europy i światem arabskim.*
- *Są to kraje atrakcyjne turystycznie, czerpiące duże zyski z turystyki.*

E) Wymień dwie przyczyny, które wpłynęły na to, że Litwa, Łotwa i Estonia były w 2003 r. jednymi z najbiedniejszych krajów kandydujących do Unii.

Np.:

- *Były częścią ZSRR, nie stanowiły odrębnych państw*
- *Gospodarka tych państw była słabo rozwinięta (niedostosowana do standardów zachodnioeuropejskich)*

F) Wymień nazwy dwóch państw, w których odsetek bezrobotnych w 2003 r. był najwyższy.

- *Polska*
- *Słowacja*

Wypełnia egzaminator!	Nr zadania	20.	21.
	Maks. liczba pkt	8	8
	Uzyskana liczba pkt		

Zadanie 22. (12 pkt)

Zapoznaj się z zamieszczonymi materiałami źródłowymi i wykonaj polecenia.

22.1. Na podstawie tabeli odpowiedz na poniższe pytania. (9 pkt)**Tabela. INDEKS PERCEPCJI (POSTRZEGANIA) KORUPCJI (IPK)**

Wynik indeksu percepcji korupcji dotyczy postrzegania stopnia korupcji przez biznesmenów i analityków. Ocena ryzyka zawiera się w przedziale między **10 punktów – brak korupcji** a **0 punktów – wysoka korupcja**.

Miej-sce w rankin-gu 1997	Państwo	Ocena 1997	Miej-sce w rankin-gu 2003	Państwo	Ocena 2003	Miej-sce w rankin-gu 2005	Państwo	Ocena 2005
1	Dania	9,9	1	Finlandia	9,7	1	Islandia	9,7
2	Finlandia	9,5	2	Islandia	9,6	2	Finlandia	9,6
3	Szwecja	9,4	3	Dania	9,5		Nowa Zelandia	9,6
4	Nowa Zelandia	9,2		Nowa Zelandia	9,5	4	Dania	9,5
5	Kanada	9,1	5	Singapur	9,4	5	Singapur	9,4
6	Holandia	9,0	6	Szwecja	9,3	6	Szwecja	9,2
7	Norwegia	8,9	7	Holandia	8,9	7	Szwajcaria	9,1
8	Australia	8,9	8	Australia	8,8	8	Norwegia	8,9
9	Singapur	8,7		Norwegia	8,8	9	Australia	8,8
10	Luksemburg	8,6		Szwajcaria	8,8	10	Austria	8,7
29	Polska	5,1	64	Polska	3,6	11	Holandia	8,6
						70	Polska	3,4

Opracowano na podstawie: www.halat.pl/korupcja.html oraz www.transparency.pl

A) Określ i opisz tendencje w postrzeganiu korupcji w Polsce między rokiem 1997 a 2005, zobrazowane w tabeli indeksu percepcji korupcji. Oceń konsekwencje dla Polski wynikające ze zmiany jej pozycji w tym rankingu. Ocenę uzasadnij.

- Napisz, jaki był poziom korupcji w Polsce w latach 1997–2005 i opisz tendencję.

Poziom korupcji w Polsce w latach 1997 – 2005 był wysoki. W omawianych latach wykazywał tendencję wzrostu korupcji w Polsce. Polska w roku 1997 zajmowała 29 miejsce, w 2003 roku 64 miejsce, a w roku 2005 – 70.

- Oceń i uzasadnij konsekwencje, jakie dla Polski wynikają z przedstawionego w tabeli stanu korupcji w kraju.

Zjawisko jest bardzo niekorzystne dla państwa polskiego szczególnie dla prawidłowego rozwoju gospodarki. Szkodzi wizerunkowi Polski na arenie międzynarodowej i może być przyczyną spadku zainteresowania potencjalnych inwestorów zagranicznych.

- B) Wypisz nazwy trzech państw, w których – w ocenie badanych – w analizowanym w tabeli okresie nastąpił największy spadek poziomu korupcji.

- *Singapur*
- *Nowa Zelandia*
- *Szwajcaria [Islandia]*

- C) Wypisz nazwy trzech państw, w których – w ocenie badanych – w analizowanym w tabeli okresie nastąpił największy wzrost poziomu korupcji.

- *Polska*
- *Dania*
- *Holandia [Kanada]*

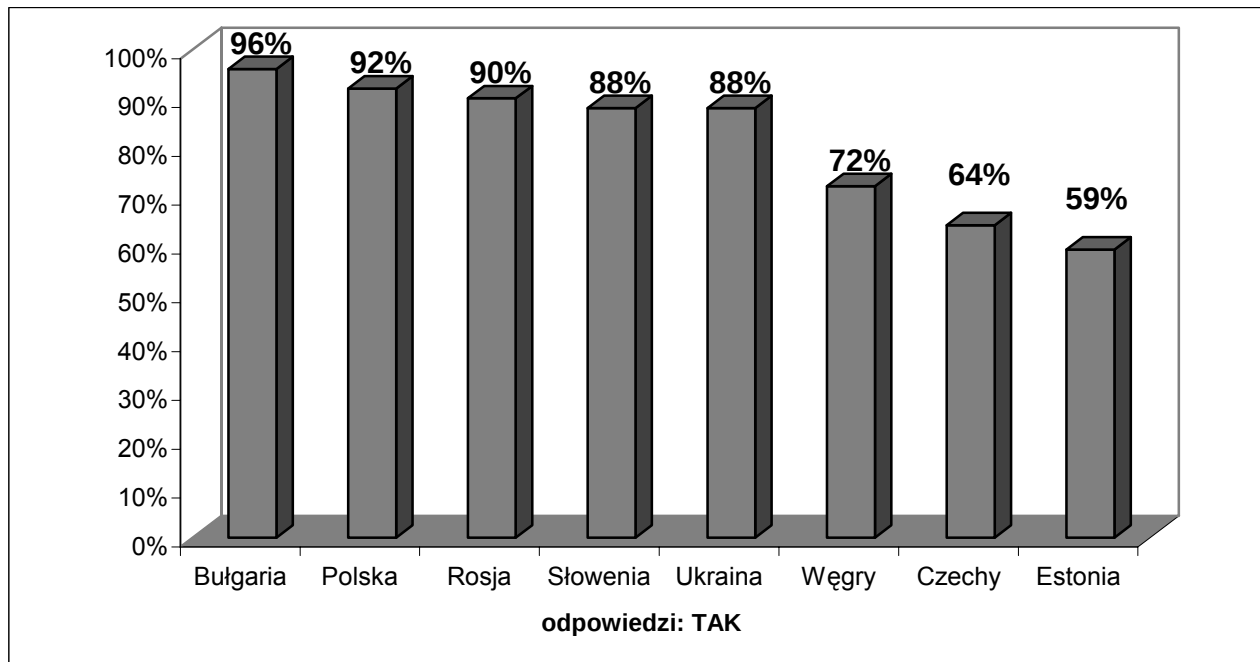
- D) Zaznacz, które zdania odnoszące się do pierwszych dziesięciu państw w rankingu z 2003 r. są prawdziwe, a które fałszywe, wpisując w odpowiednie miejsce w tabeli Prawda (zdanie prawdziwe) lub Fałsz (zdanie fałszywe).

	Zdanie	Prawda lub Fałsz
1.	Państwa te są postrzegane jako najmniej skorumpowane w świecie.	<i>Prawda</i>
2.	Wszystkie te państwa należą do Unii Europejskiej.	<i>Fałsz</i>
3.	Wszystkie te państwa zaliczane są do grona państw demokratycznych.	<i>Prawda</i>
4.	Według danych IPK korupcja w Norwegii w 2003 roku była wyższa niż w pozostałych 9 państwach.	<i>Fałsz</i>

Wypełnia egzaminator!	Nr zadania	22.1.
	Maks. liczba pkt	9
	Uzyskana liczba pkt	

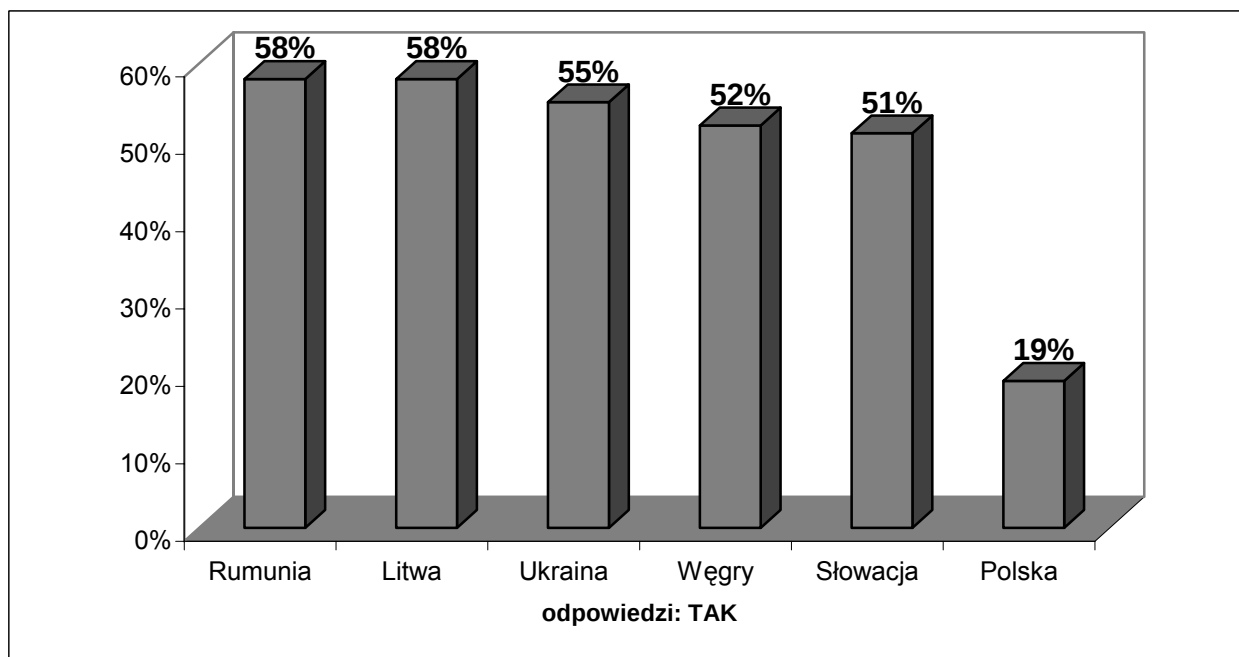
22.2. W zadaniu zamieszczone zostały wykresy przedstawiające wyniki przeprowadzonego przez międzynarodowy instytut badawczy GfK w 2004 roku badania opinii publicznej w 14 państwach Europy poświęconego korupcji. Wykorzystując podane dane, wykonaj polecenia. (3 pkt)

Wykres nr 1. Pytanie do respondentów: „Czy w waszym kraju występuje zjawisko korupcji?”

Korupcja powszechna, „Rzeczpospolita”, 19 maja 2004.

Wykres nr 2. Pytanie do respondentów: „Czy dajesz łapówki?”

Korupcja powszechna, „Rzeczpospolita”, 19 maja 2004.

A) Na podstawie analizy wykresu nr 1 podaj nazwę kraju, którego obywatele wyrażają najbardziej krytyczną opinię o skali zjawiska korupcji w ich kraju.

Bułgaria

B) Porównaj dane z wykresów nr 1 i 2 dotyczące Polski. Sformułuj wniosek, wynikający z tego porównania. Odwołaj się do danych procentowych.

Np.:

Wniosek: Polacy uważają, że nasz kraj jest skorumpowany (92% badanych), natomiast sami nie przyznają się do dawania łapówek. Do dawania łapówek przyznaje się tylko 19% badanych.

Zadanie 23. (2 pkt)

Poniższe zdania podziel na fakty i opinie, wpisując w wyznaczone miejsca numery trzech zdań dotyczących faktów i trzech zdań wyrażających opinie.

1. Główną przyczyną katastrofalnej korupcji, jakiej doświadczamy w Polsce, jest słabe, niewydolne i nadmiernie rozbudowane państwo.
2. Ostatnio media przypominają aferę sprzed kilku lat, w którą zaangażowany był były wiceminister zdrowia.
3. Szpitale otrzymywały darowizny w postaci sprzętu, a gdy je przyjęły, dostawały rachunek do zapłacenia.
4. Ostatecznie długie spadły na skarb państwa, który gwarantuje zobowiązania jednostek budżetowych.
5. Afera ta na pierwszy rzut oka wydaje się absurdalna.
6. To, że państwo lekką ręką regulowało rachunki, wynikało przede wszystkim z rozpaczliwej niezdolności instytucji państwowych do podjęcia oczywistych działań.
7. Najwyższy czas, by naprawić państwo.

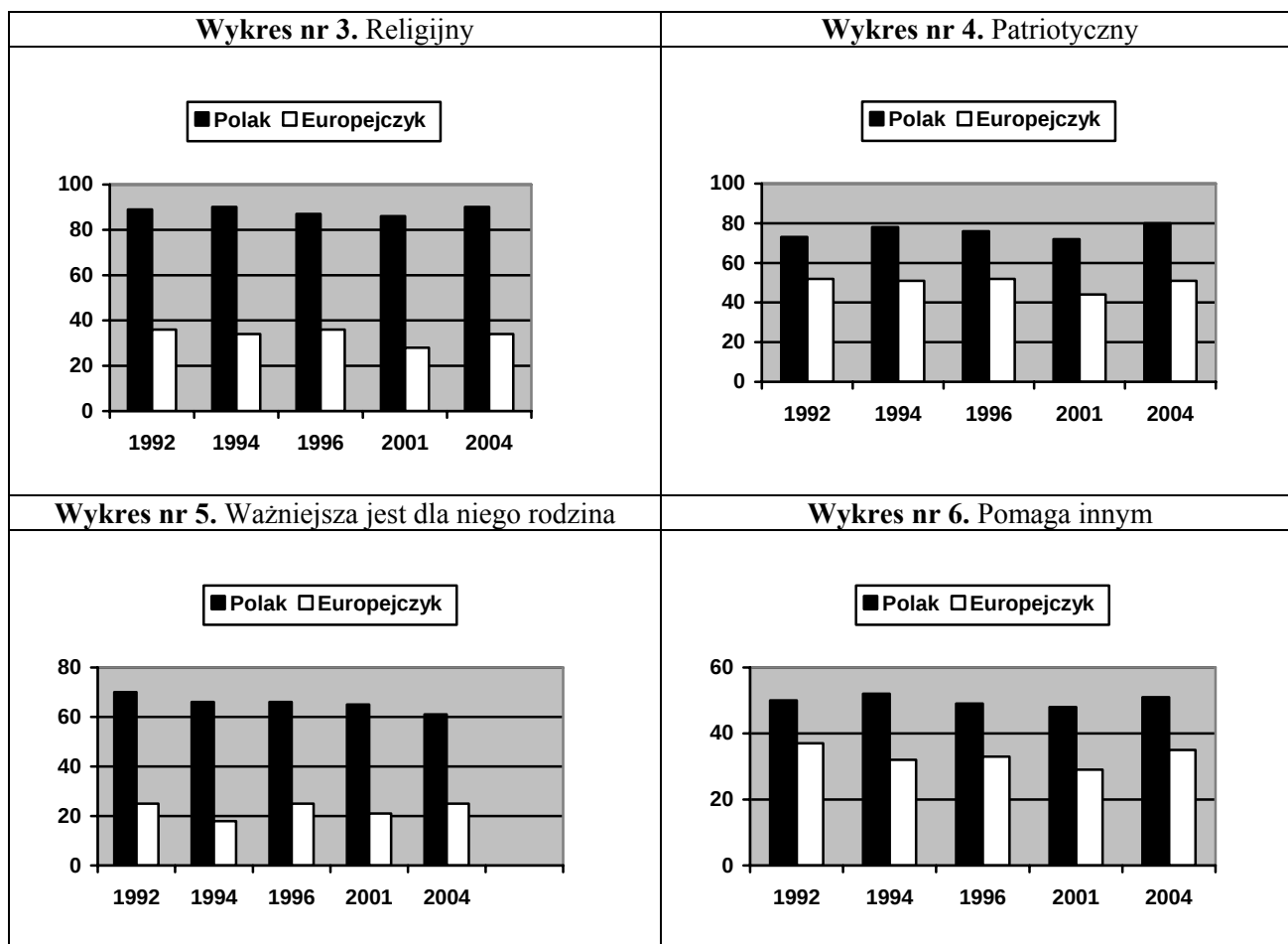
Opracowano na podstawie tekstu: W. Gadomski, *Ekonomia korupcji*, „Gazeta Wyborcza”, 30 lipca 2004.

Fakty	2	3	4
Opinie	1	5	6

Wypełnia egzaminator!	Nr zadania	22.2.	23.
	Maks. liczba pkt	3	2
	Uzyskana liczba pkt		

Zadanie 24. (4 pkt)

Zapoznaj się z wykresami nr 3 – 6, przedstawiającymi opinie polskich respondentów (dane przedstawiono w procentach) na temat cech typowego Polaka i typowego Europejczyka i wykonaj polecenia.

Opracowano na podstawie: www.cbos.pl

- A) Wskaż cechę, w odniesieniu do której respondenci dostrzegają najmniejsze różnice między typowym Polakiem a Europejczykiem.

Pomoc innym

- B) Podaj cechę, którą w badanym okresie respondenci coraz rzadziej wymieniają jako cechę typowego Polaka.

Znaczenie rodziny

- C) Określ, który obraz – Polaka czy Europejczyka – silniej eksponuje orientację wspólnotową, który zaś indywidualistyczną. Odpowiedź uzasadnij.

Orientacja wspólnotowa jest bardziej wyeksponowana w wizerunku Polaka. Cechuje go większa niż u pozostałych Europejczyków religijność, patriotyzm, docenianie rodziny, gotowość niesienia pomocy innym. Orientacja indywidualistyczna natomiast jest bardziej wyeksponowana w wizerunku pozostałych Europejczyków. Cechuje ich mniejsza niż u Polaków orientacja wspólnotowa, czyli mniej cenią takie wartości jak: religijność, patriotyzm, docenianie rodziny, gotowość niesienia pomocy innym.

Zadanie 25. (14 pkt)

Napisz list-petycję, skierowaną do posłów na Sejm Rzeczypospolitej, w którym przedstawisz swoje stanowisko w sprawie korupcji w Polsce i zaapelujesz o dokonanie zmian. W petycji uwzględnij różne aspekty tej sprawy: moralne, polityczne, gospodarcze i społeczne (po dwa przykłady każdego aspektu). Przedstaw propozycje czterech działań, jakie mogą podjąć organy publiczne oraz organizacje społeczne, by zmniejszyć korupcję. W argumentacji wykorzystaj także informacje zawarte w materiałach z zadań 22 i 23. Pamiętaj o właściwej formie wypowiedzi.

Warszawa, 8 maja 2007 r.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej w Warszawie

Szanowny Panie Marszałku! Wysoka Izbo!

Jako obywatel Rzeczypospolitej Polskiej żywo zainteresowany problemem korupcji w naszym kraju zwracam się do Pana Marszałka i Wysokiej Izby z apelem o dokonanie odpowiednich zmian ustawowych, prowadzących do zmniejszenia lub ograniczenia zjawiska korupcji w naszym kraju.

Korupcja jest zjawiskiem szkodliwym dla państwa. Wpływa negatywnie na różne przejawy życia społecznego. Zagrożone nią są np. procesy restrukturyzacyjne i prywatyzacyjne, gospodarowanie majątkiem publicznym, udzielanie zamówień publicznych, ustanawianie kontyngentów i koncesji, działalność służb celnych, organów inspekcji i nadzoru, policji, służby zdrowia, prowadzenie badań naukowych, szkolnictwo, nawet życie sportowe. Korupcja wpływa na negatywne postrzeganie państwa polskiego w świecie. O jej istnieniu w Polsce świadczy opublikowany przez Transparency International raport Indeks Percepcji Korupcji z lat 1997 – 2005. Z zawartych w nim danych wynika, że Polska zajmowała odpowiednio 29 (w 1997 roku), 64 (w roku 2003) i 70 miejsce (w roku 2005) w świecie. Świadczy to o dużej skali korupcji w naszym kraju. Opinia ta jest zbieżna z rezultatami badań, które opublikowała „Rzeczpospolita” (19 maja 2004 r.). Według nich aż 92% Polaków uważa swój kraj za skorumpowany. Fakty te skłoniły mnie do napisania niniejszej petycji i przybliżenia niektórych negatywnych aspektów korupcji, a także zaproponowania odpowiednich działań, mających na celu ograniczenie lub wyeliminowanie tego problemu z życia publicznego. Uwzględniając różne formy tej patologii, postaram się przedstawić Panu Marszałkowi i Wysokiej Izbie szkodliwość korupcji dla państwa i społeczeństwa w aspektach moralnych, gospodarczych, społecznych i politycznych.

Korupcja zakłóca prawidłowe funkcjonowanie mechanizmów rynkowych. Narusza zasady konkurencji, skutkuje niejednokrotnie nieuzasadnionym preferowaniem firm faktycznie mniej efektywnych lub na przykład w mniejszym stopniu respektujących normy ekologiczne. Prowadzi też do utraty

Wypełnia egzaminator!	Nr zadania	24.	25.
	Maks. liczba pkt	4	14
	Uzyskana liczba pkt		

wiarygodności państwa jako miejsca dobrego do inwestowania. W efekcie powoduje straty finansowe dla budżetu, a także może prowadzić do zacofania technologicznego przedsiębiorstw, które tracą szansę uzyskania inwestycji zagranicznych oraz możliwość modernizacji. Korupcja jest więc pośrednio także przyczyną zmniejszenia poziomu wzrostu gospodarczego państwa.

Korupcja narusza też zasady demokracji i wpływa na rządzenie państwem. W tej sferze polega ona np. na przekupywaniu wyborców w celu uzyskania ich poparcia, przekupywaniu wpływowych ludzi (np. nadawaniu im tytułów, udzielaniu korzystnych kontraktów lub stanowisk publicznych) w celu umocnienia swej władzy lub obdarowywaniu polityków w celu uzyskania wpływu na podejmowane przez nich decyzje. Konsekwencją korupcji politycznej jest niski poziom zaufania społecznego do organów władzy oraz do polityków. Wskazują na to wyniki badań opinii publicznej (CBOS, OBOP), w których liczni politycy, urzędnicy, posłowie mają mały prestiż społeczny i w kategorii rzetelności i uczciwości uzyskują stosunkowo niewiele pozytywnych opinii. Brak szacunku dla organów państwa i jego przedstawicieli może mieć destrukcyjne skutki – rodzić brak poszanowania prawa i panującego porządku. W konsekwencji może osłabiać skuteczność poczynań rządu.

Nie sposób pominąć także moralnych aspektów korupcji. Bezspornie jest ona zjawiskiem nagannym – utwierdza w fałszywym przekonaniu, że możliwe i (choćby w krótkim okresie) opłacalne jest osiągnięcie celu nawet wówczas, gdy narusza się podstawowe zasady etyczne. Tolerowanie i popieranie tego zjawiska może prowadzić do demoralizacji społeczeństwa, szczególnie młodych ludzi, którzy, ucząc się nieprawidłowych działań i przyjmując je jako standardowe, mogą przenosić moralnie nieprawidłowe zachowania na inne dziedziny życia. W takiej sytuacji niebezpieczne jest przekonanie młodych ludzi o wszechwładzy nepotyzmu i płatnej protekcji, wywołujące też czasem przekonanie o niskim znaczeniu własnej wiedzy i umiejętności.

Przedstawione aspekty sprawy wymagają natychmiastowego podjęcia konkretnych działań służących zapobieganiu korupcji i likwidacji jej skutków. Projekty odpowiednich zmian legislacyjnych, organizacyjnych i proceduralnych były zresztą od dawna propagowane przez różne organizacje społeczne zwalczające korupcję, także przez niektórych parlamentarzystów. Ich wprowadzenie jest nie tylko związane z potrzebą likwidacji szkód ponoszonych przez Polskę w wyniku bezkarnych działań korupcyjnych. Jest także kwestią autorytetu Polski na arenie międzynarodowej.

Jedną z proponowanych przeze mnie zmian może być wprowadzenie jednomandatowych okręgów wyborczych do Sejmu oraz do wszystkich szczebli samorządu terytorialnego. Zmieniona ordynacja pozwoli na wybór tych kandydatów, których cechują niezłomne zasady moralne i wysoka etyka. Zmiana ordynacji wymaga jednak wprowadzenia zmian w Konstytucji, o co apeluję do Pana Marszałka oraz do Wysokiej Izby.

Kolejnym działaniem, które należałoby podjąć w celu ograniczenia korupcji w urzędach, powinno być wprowadzenie prawa zobowiązującego osoby uczestniczące w korupcji do naprawienia spowodowanych nią strat. Jest przecież oczywiste, że najbardziej dotkliwą karą dla tej kategorii przestępców jest odebranie im majątku – uczestnicząc w korupcji, oceniają oni przede wszystkim materialną opłacalność swych czynów.

Niezbędne jest też egzekwowanie już obowiązującego prawa, w tym częstsze podejmowanie przez organy ścigania spraw związanych z zawiadomieniami kierowanymi do nich w wypadku uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa. Ważne jest też zagwarantowanie ochrony osób, które ujawniają praktyki korupcyjne.

Należałoby wreszcie tak znowelizować przepisy ustawy o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne, by objąć nią wszystkie osoby, które mogą być przedmiotem działania korupcyjnego, w tym wszystkich pracowników urzędów państwowych i samorządowych.

Kolejnym działaniem powinno być wreszcie wprowadzenie w instytucjach publicznych odpowiednich procedur antykorupcyjnych, charakterystycznych dla krajów o niskiej skali korupcji. Procedury te precyzują m.in. sposoby podejmowania decyzji w obszarach szczególnie narażonych na korupcję, np. uściślają tryb postępowania szefa instytucji, które jest związane z rozpoznawaniem i reagowaniem na zachowania podwładnych noszące znamiona korupcji.

Przeciwdziałanie korupcji nie jest sferą zastrzeżoną tylko dla organów publicznych. Niezbędne jest także wzmoczenie walki z korupcją przez organizacje społeczne. Powinny one prowadzić lub wspierać kampanie promujące uczciwość w życiu publicznym (takie jak akcja Nie daję, nie biorę łapówek czy Choroba brudnych rąk), nagłaśniać i piętnować występujące przykłady korupcji oraz uświadamiać ich szkodliwość w życiu społecznym. Wspomniane organizacje, odwołując się do prawa zapewniającego dostęp do informacji publicznej, powinny także zabiegać o zwiększenie przejrzystości procesów decyzyjnych.

Skorumpowane państwo nie może dobrze wypełniać swoich podstawowych zadań. Mam więc nadzieję, że przedstawione przeze mnie przykłady korupcji, występujące w różnych dziedzinach życia społecznego, skłonią Pana Marszałka i Wysoką Izbę do podjęcia szybkich i zdecydowanych działań zmierzających do ukrócenia tego zjawiska w naszym kraju.

Z wyrazami szacunku

XXXXY

BRUDNOPIS